

OBSAH

PŘEDMLUVA (Z. Pešek)	3
I. POJEM A PŘEDMĚT DIDAKTIKY (Z. Pešek)	7
1. Vznik a vývoj didaktiky	7
2. Předmět didaktiky	7
II. OBSAH VZDĚLÁNÍ V SOCIALISTICKÉ ŠKOLE (B. Kujal)	13
A. Teoretické základy obsahu vzdělání	13
1. Pojem vzdělání	13
a) Cíle a obsah vzdělání	15
b) Rozsah a úroveň vzdělání	19
2. Základní hlediska pro stanovení obsahu vzdělání	20
a) Obsah vzdělání z hlediska společenského	20
b) Obsah vzdělání z hlediska biologického a psychologického	24
c) Obsah vzdělání z hlediska historicko-pedagogického	27
3. Vyučovací předměty	28
4. Učivo	31
B. Obsah vzdělání v základní devítileté škole	34
1. Pojem základního vzdělání	34
2. Učební plán základní devítileté školy	36
3. Učební osnovy základní devítileté školy	41
4. Pojetí a obsah vyučovacích předmětů základní devítileté školy	43
Český jazyk a literatura	43
Ruský jazyk	46
Občanská výchova	47
Dějepis	48
Zeměpis	49
Vlastivěda	50
Počty a matematika	51
Fyzika	52
Chemie	53
Přírodopis	54
Tělesná výchova	55
Výtvarná výchova	56
Rýsování	57
Psaní	57
Hudební výchova	58
Pracovní vyučování	59
Nepovinné vyučování	60
Zájmové kroužky	60
III. PODSTATA VYUČOVACÍHO PROCESU (J. Kotásek, J. Skalková)	62
A. Teoretické základy vyučovacího procesu (J. Kotásek)	62
1. Pojem vyučovacího procesu	62
2. Gnoseologické základy vyučovacího procesu	65

3. Psychologické základy vyučovacího procesu	68
4. Didaktická klasifikace učiva	71
5. Didaktická funkce a etapy vyučovacího procesu	74
B. Průběh vyučovacího procesu (J. Kotásek)	77
1. Vytváření podmínek pro učební činnosti žáků	77
2. Vybavování zkušeností a navozování činnosti žáků	79
3. Vytváření nových vědomostí a dovedností	80
a) Vytváření a osvojování představ	81
b) Vytváření a osvojování obecných vědomostí	83
c) Vytváření a osvojování pracovních dovedností	86
4. Upevňování a prohlubování osvojovaného učiva	87
5. Používání osvojeného učiva	89
6. Diagnóza průběhu a výsledků učení	89
7. Perspektivy vývoje vyučovacího procesu (programování učiva a vyučovací stroje)	90
C. Výchovné působení vyučování (J. Skalková)	93
1. Výchovné využití učiva	93
2. Výchovný vliv způsobu řízení vyučovacího procesu	96
3. Výchovný vliv osobnosti učitele	98
IV. VYUČOVACÍ ZÁSADY (J. Skalková)	101
1. Pojem vyučovacích zásad	101
2. Zásada uvědomělosti	103
3. Zásada názornosti	108
4. Zásada soustavnosti	115
5. Zásada přiměřenosti	119
6. Zásada trvalosti	123
V. VYUČOVACÍ METODY (Z. Pešek)	126
A. Teoretické základy vyučovacích metod	126
1. Pojem vyučovacích metod	126
2. Vývoj vyučovacích metod	127
3. Podstata vyučovacích metod a jejich třídění	129
B. Charakteristika vyučovacích metod v průběhu vyučovacího procesu	136
I. Metody přípravy žáků na aktivní osvojování učiva	136
II. Metody prvotního seznamování žáků s novým učivem	140
1. Slovní metody vedoucí ke zprostředkovanému poznávání skutečnosti	140
a) Metody učitelova výkladu	140
Vyprávění	141
Popis	142
Vysvětlování	143
b) Metoda rozhovoru	144
c) Metody práce s textem a metody grafických projevů při seznamování žáků s novým učivem	146
2. Metody vedoucí k přímému smyslovému poznávání věcí a jevů	147
a) Metoda pozorování	148
b) Metoda předvádění (demonstrace)	149

3. Metody vedoucí k bezprostřední manipulaci s věcmi a jevy	152
a) Metody praktických prací	153
b) Metody pracovního vyučování	156
III. Metody opakování a procvičování učiva	156
1. Práce s učebnicí a jinými literárními prameny při opakování a procvičování učiva	156
a) Metoda čtení s výkladem	157
b) Metoda samostatné práce žáků s učebnicí a jinými literárními prameny	158
2. Slovní metody opakování	160
3. Slovní, grafické a jiná cvičení	164
4. Používání názoru při opakování a procvičování	166
5. Metody praktických prací při opakování a procvičování učiva	168
6. Metody pracovního vyučování	170
IV. Metody zkoušení a hodnocení žáků	174
1. Význam zkoušení a klasifikace	174
2. Jak má učitel přistupovat ke zkoušení	176
3. Kdy a jak zkoušet, druhy zkoušení	176
4. Co se zjišťuje zkoušením	178
5. Metody zkoušení	178
6. Hodnocení a klasifikace	180
VI. ORGANIZAČNÍ FORMY VYUČOVÁNÍ (M. Kořínek)	183
1. Vznik a vývoj novodobých organizačních forem vyučování	183
2. Vyučovací hodina ve třídě a soustava vyučovacích hodin	185
a) Vyučovací hodina a její význam v práci učitele a žáků	185
b) Základní články vyučovací hodiny	186
c) Struktura a typy vyučovací hodiny, jejich vzájemná spojitost	187
d) Jednota vzdělávací a výchovné stránky ve vyučovací hodině	188
e) Zvláštnosti vyučovací hodiny při vyučování na různých věkových stupních	189
f) Zvláštnosti vyučovací hodiny při práci v odděleních	190
3. Jiné organizační formy vyučování	192
a) Vycházky a exkurze	192
b) Organizace vyučování v laboratoři, v dílnách a na školním pozemku	194
c) Práce učitele s jednotlivými žáky a domácí úkoly	195
4. Organizace školního roku a rozvrh hodin	196
a) Organizace školního roku	196
b) Rozvrh hodin	196
5. Příprava učitele na vyučování	198
a) Zpracování celoročního rozvrhu učiva vyučovacím předmětu	198
b) Sestavení tematického plánu	199
c) Příprava učitele na jednotlivou vyučovací hodinu	200
ZÁVĚR (Z. Pešek)	204
PŘÍLOHA: Klasifikační řád pro základní devítileté školy	207